

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
24.03.2021 р. (протокол № 3)

Ректор

В.П. Мельник

ПРОГРАМА
фахового вступного випробовування
для здобуття освітнього ступеня бакалавра

Спеціальність – 231 «Соціальна робота»
Освітня програма – «Соціальна педагогіка»

Львів-2021

Розробники програми:

1. Кальченко Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.
2. Корнят В. С., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.
3. Субашкевич І. Р., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.
4. Фалинська З. З., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти.
5. Столярик О. Ю., асистент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти, соціальний педагог КЗ Львівської обласної ради Навчально-реабілітаційний центр І-ІІ ступенів "Довіра".

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 231 Соціальна робота на основі ОКР молодшого спеціаліста затверджена на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти
протокол № _____ від «_____» _____ 2021 р.

Завідувач кафедри
спеціальної освіти та соціальної роботи _____ К.О. Островська
«_____» _____ 2021 р

Програма фахового вступного випробування для здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 231 Соціальна робота затверджена на засіданні Вченої ради факультету педагогічної освіти
протокол № _____ від «_____» _____ 2021 р.

Голова Вченої ради
«_____» _____ 2021 р

Д.Д. Герцюк

ВСТУП

Метою вступного фахового випробування зі спеціальності 231 «Соціальна робота» для здобуття освітнього ступеня бакалавра з соціальної роботи є виявлення рівня сформованості у абітурієнтів ключових загальних та професійних компетентностей, адекватних сучасним соціокультурним умовам, а також знань та вмінь, необхідних вступникам для опанування ними освітньої програми «Соціальна педагогіка» підготовки бакалавра за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Програма фахових вступних випробувань об'єднує основні положення з нормативних дисциплін, визначених стандартом підготовки студентів за освітнім рівнем «бакалавр» (1 курс) спеціальності 231 «Соціальна робота». Базові дисципліни, що складають основу тестувань – педагогіка (загальна педагогіка, соціальна педагогіка, теорія та історія соціального виховання, основи соціалізації особистості, методи соціального виховання та профілактика девіантої поведінки, методика соціально-педагогічної роботи, соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти), психологія (загальна, вікова, соціальна), соціальна робота (вступ до спеціальності, деонтологія соціальної роботи, генеза соціальної роботи, інклюзивне навчання в освітньому просторі).

Фахове випробування проводиться у формі тестування. Тест складається із 25 завдань з *вибором однієї правильної відповіді*. До кожного із завдань подано чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо вступник обрав одну правильну відповідь у такому форматі:

Тривалість фахового випробування – 120 хвилин.

Критерії оцінювання завдань тесту:

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється від 0 до 2 тестових балів: 2 бали, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді не надано.

До фахового випробування для вступу на освітню програму «Соціальна педагогіка» підготовки бакалавра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» допускаються особи, які здобули освітній ступінь молодшого бакалавра, освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, освітньо-професійний ступінь фахового молодшого бакалавра, освітній рівень підготовки яких відповідає обраній для вступу на 2-й курс спеціальності.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ I. ПЕДАГОГІКА.

1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Педагог – професія та особистість. Педагогіка як наука. Становлення і розвиток педагогіки. Я.А. Коменський – засновник педагогічної науки. Поняття про педагогіку. Виникнення педагогіки та етапи її розвитку. Джерела педагогіки як науки. Предмет і завдання педагогіки. Понятійний апарат педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система освіти і виховання в Україні. Методи науково-педагогічного дослідження.

Мета і завдання виховання в педагогіці. Розвиток і формування особистості. Загальні закономірності розвитку. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.

Дидактика як галузь педагогіки. Навчання як складова педагогічного процесу. Педагогічний процес: структура, головні компоненти, закономірності та принципи.

Структура і характеристика процесу навчання. Основні функції процесу навчання, їх взаємозв'язок. Викладання як діяльність учителя. Учіння як пізнавальна діяльність учня. Етапи засвоєння знань учнями.

Види навчання, їх характеристика. Стилi навчання.

Поняття про закономірності, принципи та правила навчання, їх регулятивна роль в організації діяльності учителя та учнів. Система принципів навчання у сучасній дидактиці. Характеристика принципів дидактики. Шляхи реалізації принципів навчання. Правила навчання.

Поняття про методи навчання як дидактичну категорію. Прийоми навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання. Групи методів за різними класифікаціями. Загальна характеристика традиційних методів навчання. Засоби навчання. Характеристика методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання навчальної діяльності учнів. Особливості методів контролю і самоконтролю у навчанні.

Поняття про форми організації навчання. Розвиток організаційних форм навчання. Функції форм організації навчання. Класно-урочна системи навчання, її виникнення та розвиток. Переваги та недоліки класно-урочної системи навчання.

Процес виховання. Зміст процесу виховання. Основні напрямки змісту виховання. Закономірності виховання. Принципи виховання у концепціях національного та громадянського виховання. Методи і прийоми виховання.

Процес виховання, його суть, особливості. Структура та динаміка процесу виховання. Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації.

Типи виховання. Моделі і стилі виховання. Виховні системи: зарубіжний і вітчизняний досвід. Поняття про методи виховання. Класифікація методів виховання. Загальна характеристика основних груп методів виховання. Погляди видатних зарубіжних педагогів-класиків на методи заохочення і покарання. Погляди вітчизняних педагогів-класиків на методи заохочення і покарання. Ефективні способи заохочення і покарання. Правила заохочення і покарання.

Виховання дітей у сім'ї. Сімейне виховання в народній педагогіці та етнопедагогіці. Сім'я як специфічна педагогічна система, функції сім'ї. Принципи і зміст сімейного виховання. Неблагополучна сім'я. Проблеми сучасного сімейного виховання. Мета і завдання педагогічної підтримки сім'ї. Форми і методи роботи школи з сім'єю. Педагогічна просвіта батьків. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей та молоді.

Базова література

1. Автомонов П. П. Педагогіка діалогу : інновації зарубіжної школи : навчальний посібник / П. П. Автомонов. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2012. – 272 с.
2. Власова О. І., Основи психології та педагогіки : педагогіка / О. І. Власова, А. А. Марушкевич. – К. : Знання, 2011. – 333 с .
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
4. Кузьмінський А., Омеляненко В. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 418 с.
5. Максимюк С. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2005. – 670 с.
6. Мойсеюк Н. Педагогіка: Навч. посібник. – К., 2007. – 656 с.
7. Практикум з педагогіки: Навчальний посібник: Видання 2-ге, доповнене і перероблене /За заг. ред. О.А.Дубасенюк, А.В.Іванченка. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2012. – 482 с.
8. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.
9. Фізеші О. Й. Педагогіка: основи педагогіки, дидактика, теорія та методика виховання, школознавство : навч. посіб. для студ. пед. спец. – К., 2015. – 390 с. URL: <https://ru.calameo.com/read/00333807764d1a85cdd56>
10. Шиліна Н. Є. Педагогіка : [навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей] / Шиліна Н. Є. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2011. – 188 с.

2. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Сутність соціальної педагогіки як науки. Предмет і завдання соціальної педагогіки. Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками та галузями суспільної практики. Тезаурус соціальної педагогіки. Соціалізація – базова категорія соціальної педагогіки. Сутність соціального виховання. Характеристика соціального виховання. Соціальне середовище як необхідна умова соціалізації особистості. Соціальна адаптація, її види. Зміст та види соціальної профілактики.

Зміст та структура соціально-педагогічної діяльності. Сучасні підходи до розуміння соціально-педагогічної діяльності. Структура соціально-педагогічної діяльності. Мета і завдання соціально-педагогічної діяльності. Функції соціально-педагогічної діяльності. Характеристика суб'єктів і об'єктів соціально-педагогічної діяльності. Волонтерство як важлива складова соціально-педагогічної роботи.

Сім'я в системі інститутів соціального виховання. Сім'я як мікросередовище соціалізації особистості. Особливості соціально-педагогічної роботи з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Девіантна поведінка дітей та молоді як форма соціальної дезадаптації. Сутність девіантної поведінки. Визначення норми і патології в соціальному розвитку людини. Поняття девіантної поведінки. Характеристика різних видів девіантної поведінки неповнолітніх. Делінквентна поведінка, її види. Поняття „важковиховуваний” у соціальній педагогіці. Типові групи „важковиховуваних” підлітків. Особливості адиктивної поведінки неповнолітніх.

Соціально-педагогічна робота в територіальній громаді. Сучасні підходи до розуміння громади. Громада як мезорівень соціального середовища. Основні характеристики територіальної громади. Соціалізуючі функції громади. Територіальна громада як поле соціально-педагогічної діяльності державних та неурядових організацій.

Базова література

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі / О. В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
2. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Заверико. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 240 с.
3. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т.Г. Веретенко ; За ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2014. – 312 с.
4. Капська А. Й. Соціальна педагогіка: підручник / А. Й. Капська., О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – 5-те вид. перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
5. Методи роботи з девіантами в умовах сучасного соціокультурного

середовища: методичні рекомендації / Максимова Н. Ю., Грись А. М., Манілов І. Ф. та ін.; за ред. Н. Ю. Максимової. К.: Педагогічна думка, 2015. 91 с.

6. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-ге вид., перероб і доповн. – К., 2016. – 188 с.

7. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За ред. І. Д. Звереві. – Київ, Симферополь : Універсум, 2012. – 563 с.

8. Комплексна допомога бездоглядним та безпритульним дітям : метод. посіб. / Безпалько О.В.; Гурковська Л.П.; Журавель Т.В. та ін. / За ред. Звереві І.Д., Петрочко Ж.В. - К.: Видавничий дім "КАЛИТА", 2010. – 376 с.

9. Теоретико-методичні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи : навчально-методичний посібник / Харченко С.Я., Омельченко С.О., Краснова Н.П., Юрків Я.І.. – Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2016. – 434 с.

10. Соціальна та превентивна педагогіка: короткий термінол.-понятійн. Слов. / Укл: А. А. Марушкевич, Л. А. Сатановська. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. – 272 с.

11. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1513689511.pdf>

12.

3. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Виховання як головна умова формування особистості. Сутність та зміст соціального виховання, його мета, завдання, напрями.

Виникнення і розвиток виховання у період Стародавнього світу, Середньовіччя та Відродження. Історія виховання в період Стародавнього Світу, античності та Середньовіччя. Особливості соціального виховання на різних етапах первіснообщинного ладу. Виховання субординації у стосунках членів первісної групи. Виховання первісного колективізму.. Соціальне виховання та суспільна опіка у Давній Греції та Давньому Римі. Релігійні вірування про виховання моральних якостей та благодійність. Спартанські умови виховання, Афінівська ідея гармонійного розвитку особи. Стародавні мислителі про громадянське виховання: Сократ, Демокрит, Платон, Арістотель, Квінтіліан. Система лицарського виховання в середньовічному суспільстві. Виникнення освіти для дівчат. Християнська церква як перший соціальний інститут.

Педагогічна думка епохи Відродження. Головна мета виховання в добу Відродження. Перші гуманісти, їх погляд на виховання: Ф. Рабле,

Е. Роттердамський, В. да Фельтре, Т. Мор, Т. Кампанелла. Зразки нового гуманістичного підходу до виховання в період епохи Відродження.

Питання історії виховання у Новий час. Світогляд Я.А. Коменського та його вклад в історію соціального виховання. Діяльність Д. Локка, Д. Беллєрса, К. Гельвеція, Д. Дідро, їх внесок в історію соціального виховання.

Ідея вільного та природовідповідного виховання в творчості Ж.-Ж. Руссо. Ідея гармонійного виховання Й.Г. Песталоцці. Р. Оуен про формування особистості.

Місце суспільного виховання в діяльності Ф. Фребеля. Реалізація Ф. Фребелем ідей соціалізації дитини в умовах дитячого садка. Основне завдання виховання у творах та діяльності Ф. Фребеля. Принципи виховання Ф. Фребеля.

Історія соціального виховання в Україні. Історія становлення соціального виховання в Україні. Соціальна допомога у найдавніших слов'янських общинах та Київській Русі. Формування гуманістичних традицій у давніх слов'ян і форми соціальної допомоги. Особливості благодійності в Київській Русі. Княжа підтримка і захист. Церковно-монастирські форми опіки. Теоретичні аспекти соціального виховання та їх висвітлення у творах письменників княжих часів. Правила та норми поведінки в «Повчаннях князя Володимира Мономаха дітям» (1117), «Ізборник» Святослава 1076, твори Луки Жидя та Феодосія Печерського.

Особливості соціальної роботи в період Українського Відродження. Філантропічні функції братств України та їх продовження у братських школах. Виховання гуманізму і милосердя як одне з основних завдань козацької педагогіки. Соціальна допомога у Запорізькій Січі. Приватна благодійність в Україні. Створення перших вищих навчальних закладів України – Острозької та Києво-Могилянської академії як результат філантропічної діяльності видатних українських меценатів.

Ідеї виховання в педагогіці України XVIII- на початку XX ст. Основні напрями соціально-педагогічних досліджень. Роль національної еліти у формуванні свідомості нації (Г. Сковорода, М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький). Т. Шевченко про соціальне виховання. Соціально-педагогічні ідеї К. Ушинського. М. Пирогов про необхідність зв'язку школи з життям. Філантропічна діяльність О. Духновича, Х. Алчевської, М. Корфа. Соціально-педагогічні ідеї С. Русової. Соціально-педагогічні ідеї А. Макаренка, В. Сухомлинського.

Базова література

1. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки : навч.-метод. посіб. [для викладачів історії педагогіки, на допомогу студ. пед. ВНЗ під час самостійного

вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять] / Олена Петрівна Демченко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. – 432 с.

2. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки: Навчальний посібник / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Г. Федоренко // За ред. О.О. Любара – К.: Т-во «Знання», 2003. – 450с.

3. Шинкарук В. Д. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка») / В. Д. Шинкарук, Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник – К.:ЦП «Компринт», 2015. – 236 с.

4. Поліщук В. А. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи. Курс лекцій / В. А. Поліщук, О. І. Янкович. – Тернопіль, ТПДУ, 2009. – 296 с.

5. Історія соціальної педагогіки. Навчально-методичний посібник./ автор-укладач В. В. Тихолаз. – Черкаси, Вид. від. ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2013. – 272 с.

6. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / С.Я.Харченко, М.С.Кратінов, Л.Ц.Ваховський, О.П.Песоцька, В.О.Кратінова, О.Л.Караман. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 408 с.

4. ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Основні наукові підходи до визначення сутності поняття “соціалізація”. Концептуальні моделі соціалізації особистості. Етапи соціалізації особистості. Фактори соціалізації особистості. Агенти та засоби соціалізації особистості. Структура процесу соціалізації особистості. Механізми соціалізації особистості. Принципи соціалізації особистості.

Сутність, види, форми адаптації особистості в процесі соціалізації. Соціальна адаптація особистості як процес, прояв і результат. Причини соціальної дезадаптації особистості в процесі соціалізації. Взаємозв’язок соціальної адаптації, дезадаптації особистості в процесі соціалізації.

Поняття, види, особливості засобів масової інформації. Функції засобів масової інформації в процесі соціалізації дітей, підлітків і молоді. Концептуальні моделі впливу засобів масової інформації на особистість, групу індивідів. Основні механізми та методи впливу засобів масової інформації на соціальне формування особистості. Основні наслідки й особливості впливу засобів масової інформації на дітей різних вікових груп.

Сутність, елементи, класифікація субкультури. Фактори формування та причини залучення підлітків і молоді до неформальних субкультур. Сутність і класифікація неформальних субкультур. Характеристика впливу різних неформальних субкультур на соціалізацію особистості. Шляхи попередження негативного впливу неформальних субкультур на соціалізацію підлітків і молоді.

Значення групи ровесників у соціальному вихованні особистості. Класифікація груп ровесників. Соціалізуючі функції групи ровесників. Соціально-педагогічні особливості соціалізації особистості в різних формальних і неформальних об'єднаннях ровесників.

Сутність, види, функції дитячих громадських організацій. Мета, завдання, зміст, принципи діяльності дитячих громадських організацій. Соціально-педагогічні технології діяльності дитячих громадських організацій в Україні.

Загальна характеристика сучасної сім'ї як фактора соціалізації особистості. Функції сім'ї в процесі соціалізації особистості. Класифікація сучасних сімей за різними критеріями. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах. Соціально-педагогічні особливості соціалізації дитини в різних типах сімей.

Базова література

1. Тітов І. Г. Особистісне становлення дитини: суб'єктний вимір: монографія – К., 2015.
2. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: монографія / Т. В. Кравченко / Інститут проблем виховання АПН України. – К.: Фенікс, 2009. – 416 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі / О. В. Безпалько. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.
4. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія / Безпалько О. В. – К. : Наук, світ, 2006. – 363 с.
5. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Заверико. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 240 с.
6. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т.Г. Веретенко ; За ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2014. – 312 с.
7. Капська А. Й. Соціальна педагогіка: підручник / А. Й. Капська., О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – 5-те вид. перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
8. Харченко С. Я. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика: монографія / С. Я. Харченко / Науково-дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України та Луганського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. – Луганська: Альма-матер, 2006. – 320 с.
9. Берзіна Л. Школа і соціалізація особистості / Л. Берзіна // Завуч. – 2005. – № 35. – С. 19 – 21.
10. Воєводіна Т. Специфіка взаємозв'язку процесів соціалізації та самовизначення / Т. Воєводіна // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. – № 4. – С. 36 – 41.

11. Возна Ю.В. Наукові засади професійної співпраці соціального педагога з сучасними дитячими громадськими об'єднаннями / Ю.В. Возна // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2008. – № 3. – С. 8 – 13.

5. МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Поняття „соціальної норми” та „соціальної дезадаптації”. Сутність та загальна характеристика девіантної поведінки. Критерії визначення поняття «девіантна поведінка». Природа поведінкових девіацій: А) соціальні фактори девіантної поведінки; Б) біологічні передумови поведінкових девіацій; В) психологічні механізми поведінкових відхилень особистості. Поняття „ризик”, „групи ризику” в соціально-педагогічній роботі. Зміст профілактичної діяльності соціального працівника з попередження девіантної поведінки дітей.

Причини педагогічної занедбаності. Типи педагогічної занедбаності підлітків: педагогічна занедбаність, відхилення в психічній діяльності, ситуативна важковиховуваність, важковиховуваність. Критерії та ознаки педагогічної занедбаності. Види педагогічної діагностики педагогічної занедбаності. Етапи вивчення педагогічної занедбаності. Методики вивчення педагогічної занедбаності школярів.

Сутність поняття та форми адиктивної поведінки. Види залежностей від психоактивних речовин. Характеристика осіб наркотичної та алкогольної залежності. Причини наркотичної та алкогольної залежності. Фізіологічні, психологічні й соціальні наслідки цих явищ. Форми і методи профілактики адиктивної поведінки серед підлітків.

Поняття «делінквентна поведінка» неповнолітніх: форми прояву та особливості. Чинники протиправної поведінки неповнолітніх. Класифікація осіб, схильних до протиправної поведінки: психолого-педагогічна характеристика. Соціально-профілактична діяльність із неповнолітніми правопорушниками.

Психічні розлади як передумова психопатологічної поведінки. Форми особистісних розладів. Форми суїцидальної поведінки. Мотиви суїцидальної поведінки. Робота соціального працівника з суїцидентом.

Базова література

1. Гарасимів Т. З. Девіантна поведінка особистості: філософсько-правовий вимір [Текст] : монографія / Т. З. Гарасимів ; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Л.: [б.в.], 2009. – 524 с.

2. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога. Навчальний посібник для ВНЗ / Л. М. Завацька. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 240 с.
3. Заверико Н. В. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Заверико. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 240 с.
4. Соціальна педагогіка : навч. посіб. / О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва,
5. Т.Г. Веретенко ; За ред. О. В. Безпалько. – К. : Академвидав, 2014. – 312 с.
6. Капська А. Й. Соціальна педагогіка: підручник / А. Й. Капська., О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – 5-те вид. перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
7. Методи роботи з девіантами в умовах сучасного соціокультурного середовища: методичні рекомендації / Максимова Н. Ю., Грись А. М., Манілов І. Ф. та ін.; за ред. Н. Ю. Максимової. К.: Педагогічна думка, 2015. 91 с.
8. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-ге вид., перероб і доповн. – К., 2016. – 188 с.
9. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За ред. І. Д. Зверєвої. – Київ, Симферополь : Універсум, 2012. – 563 с.
10. Капська А.Й. та ін. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола; Заг. ред.: І.Зверєвої та Г.Лактіонової. – К., 2001. – 129 с.
11. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения: Учеб. пособие для вузов. – М., 2001. – 160 с.
12. Коваль Л.Г., Зверєва І.Д., Хлєбїк С.Р. Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навч. посібник. – К., 1997. – 392 с.
13. Лютий В.П. Соціальна робота з групами дітей девіантної поведінки: Навч. посібник. – К., 2000. – 51 с.
14. Технології соціально-педагогічної роботи: Навч. посібник / За заг. ред. проф. А.Й.Капської. – К., 2000. – 372 с.
15. Шакурова М.В. Методика и технология работы социального педагога. – М., 2002. – 272 с.
16. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: Навч. посібник. – К., 2002. – 132 с.
17. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. – Кривий Ріг, 2008. – 105 с.
18. Сучасні форми і методи національного виховання учнів шкіл-інтернатів : тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. – Рівне : РОІППО, 2013. – 103 с.

19.Інтерактивні освітні технології в умовах позашкільної освіти / Електронний ресурс: <http://moloda-gvardiya.com.ua/ru/metodic-gme/metod-rekomend-men-cc.html>

20. Сорочинська В. Є. Організація роботи соціального педагога: навчальний посібник / В. Є. Сорочинська. – К.: Кондор, 2010. – 198 с.

6. МЕТОДИКА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Сутність поняття «соціально робота», «соціально-педагогічна робота». Сутність соціальної роботи як фахової діяльності. Основна мета соціально-педагогічної діяльності. Компоненти соціально-педагогічної діяльності: завдання, зміст, технології, результат. Характеристика функцій та принципів діяльності соціального педагога. Суб'єкти соціально-педагогічної роботи, їх види. Об'єкти соціально-педагогічної роботи. Взаємозв'язок поняття «об'єкт» та «клієнт» в соціально-педагогічній роботі.

Сутність поняття «метод», «метод соціально-педагогічної роботи». Групи методів: педагогічні, психологічні, соціологічні, соціальної роботи.

Сутність поняття «технологія», її характерні ознаки. Поява термінів «соціальна технологія», «педагогічна технологія». Причини виникнення, їх взаємозв'язок з поняттям «соціально-педагогічна технологія», зміст цього поняття. Основні типи соціально - педагогічних технологій.

Педагогічні технології. Соціальні технології. Структура соціально-педагогічних технологій. Етапи здійснення соціальної педагогічних технологій. Заклади, які належать до системи освіти. Основні завдання соціально-педагогічної роботи в освітніх закладах, напрямки роботи. Функції діяльності соціального педагога в закладах освіти. Умови праці соціального педагога в освітніх закладах. Документація соціального педагога в школі. Структура і зміст профорієнтаційної роботи в школі.

Соціально-педагогічна робота в закладах інтернатного типу. Соціальна та соціально-педагогічна робота в системі соціальних служб.

Базова література

1. Методика виховної роботи. Практикум : навчально-методичний посібник для студ. пед. ун-тів / кол. авт.; ред. О.О. Лаврентьева. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – 102 с.

2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі. Навчальний посібник / О.В. Безпалько – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 208 с.

3. Зверєва І.Д. Соціальна педагогіка: теорія і технології. Підручник / І.Д. Зверєва. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316.

4. Капська А.Й. Технології соціально-педагогічної роботи. Навчальний посібник / А.Й. Капська – К. : Центр навчальної літератури, 2000. – 372 с.
5. Капська А.Й. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. проф. А.Й. Капської . – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
6. Капська А.Й. Словник – довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К. : «Аспект», 2000. – 260 с.
7. Капська А.Й. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями / За заг. ред. А.Й. Капської, І.В. Пеша, О.Ю. Міхеєва, М.Г. Соляник. – К. : Видавничий дім «Слово», 2015. – 328 с.
8. Методи і технології соціально-педагогічної роботи / авт.-укл.: С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник. Черкаси, 2009. 456 с.
9. Корнят В.С. Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів: формування діагностичних умінь : монографія / В. С. Корнят ; за ред С. О. Сисоєвої. – Львів, «Растр-7», 2017. – 257 с.

7. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Функціональне поле діяльності соціального педагога в закладах освіти. Система соціально-педагогічної роботи в освітніх установах. Типологія закладів системи освіти. Типи загальноосвітнього навчального закладу. Навчальні заклади додаткової освіти дітей: палаци, будинки, центри дитячої, юнацької творчості; школи мистецтв, естетичного виховання; клуби; студії; дитячі оздоровчо-освітні табори тощо. Характеристика психологічної служби системи освіти України. Мета, завдання, функції та принципи діяльності психологічної служби. Структурні підрозділи психологічної служби системи освіти. Нормативно-правова база діяльності соціального педагога. Посадові обов'язки соціального педагога в закладах освіти. Функції соціально-педагогічної роботи фахівця закладу освіти.

Кваліфікаційні вимоги до соціального педагога. Взаємодія соціального педагога в закладі освіти з іншими учасниками навчально-виховного процесу. Взаємодія соціального педагога з фахівцями, які вирішують проблеми дітей та учнівської молоді (заступник голови адміністрації з соціальних питань, співробітники відділів освіти, співробітники відділу соціального захисту, інспектори у справах дітей, спеціалісти позашкільних закладів, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо). Організаційні аспекти діяльності соціального педагога. Документація соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу. Соціально-педагогічний інструментарій. Особливості діяльності соціального педагога у

загальноосвітньому навчальному закладі. Основні напрями роботи соціального педагога в закладах освіти.

Роль та місце психологічної служби у загальноосвітній школі. Функції соціального педагога у школі. Основні групи та категорії дітей, які потребують допомоги соціального педагога. Зміст, форми та методи професійної діяльності роботи соціального педагога в освітніх закладах. Особливості змісту та форм роботи соціального педагога в закладах освіти різного типу. Діагностична й прогностична робота соціального педагога. Особливості процесу соціально-педагогічної діагностики. Індивідуальна та групова соціально-педагогічна діагностика. Консультативна діяльність соціального педагога. Види соціально-педагогічного консультування.

Корекційна робота соціального педагога. Принципи психолого-педагогічної корекційної роботи. Ігрова корекція поведінки дітей з дітьми соціально вразливих і соціально незахищених категорій.

Профілактична робота соціального педагога. Види соціально-педагогічної профілактики. Форми та методи профілактичної роботи. Зміст та форми просвітницької діяльності соціального педагога.

Організація змістовного дозвілля. Залучення дітей до діяльності дитячих та молодіжних організацій; волонтерської роботи в різних соціальних службах.

Зміст соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю. Форми та методи роботи з різними типами сімей. Особливості соціально-педагогічного інспектування сім'ї. Об'єкти соціального інспектування. Види соціального інспектування. Методи соціального інспектування. Особливості соціально-педагогічного супроводу сім'ї.

Робота з дітьми, що мають відхилення у розвитку (обдаровані, важковиховувані, з девіантною поведінкою). Поняття «норма» та «відхилення» у соціальній педагогіці. Поняття обдарованості. Типи обдарованості. Поняття загальної та спеціальної обдарованості. Особливості обдарованих дітей. Робота соціального педагога з обдарованими дітьми. Поняття девіантної поведінки, її види. Проблеми бездоглядності і бродяжництва та спроби їх вирішення в Україні. Притулки для неповнолітніх, їх роль. Зміст роботи соціального педагога з дітьми, що мають відхилення у поведінці.

Методи та форми роботи соціального педагога в закладах інтернатного типу. Інклюзивна освіта. Функції професійної діяльності соціального педагога в інтегрованому освітньому закладі. Види роботи соціального педагога в загальноосвітньому навчальному закладі щодо інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку. Соціально-педагогічний супровід та соціально-педагогічна підтримка дітей з особливостями психофізичного розвитку в

закладі. Взаємодія соціального педагога з батьками дітей, які мають особливості психофізичного розвитку.

Діяльність соціального педагога в закладах державної системи опіки для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Сирітство як соціальна проблема. Особливості соціалізації дітей-сиріт, які виховуються в інтернатних установах. Форми опіки над дітьми-сиротами.

Базова література

1. Абетка соціального педагога / укладач В.В. Волканова. – Х.: Вид. група «Основа», – (Серія «Соціальному педагогу»). – 2011. – 235 с.
2. Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби: методичні рекомендації / за наук. ред. В.Г. Панка – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 100 с.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб / О.В. Безпалько – К.: ЦНЛ, 2009. – і 34 с.
4. Дорогіна О. В. Соціально-превентивна робота з важковиховуваними дітьми молодшого шкільного віку в інтернатних закладах : монографія / Дорогіна О. В., Козубовська І. В., Смуk О. Т. – Ужгород, 2003. – 200 с.
5. Діти з особливими потребами в школі : психол.-пед. супровід / [авт.-упоряд.: Романова О. М. та ін.]. – К. : Шкільний світ, 2011. – 127 с.
6. Докторович М. О. Неповна сім'я. Особливості роботи соціального педагога / М. Докторович. – К. : Шкільний світ, 2010. – 126 с.
7. Докторович М.О. Система виховної роботи в дитячих будинках та інтернатних установах : навч. посіб. / Докторович М. О. – К. : Ленвіт, 2012. – 175 с.
8. Сорочинська В. Є. Організація роботи соціального педагога: навчальний посібник / В. Є. Сорочинська. – К.: Кондор, 2010. – 198 с.
9. Зайченко М.В. Інструментарій соціального педагога / М. Зайченко. – К.: Шк. Світ, 2011. – 128 с.
10. Литвиненко С. А. Основи соціально-педагогічної діяльності : навч. посібн. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Литвиненко С.А. – Одеса : ПНЦАШ, 2007. – 187 с.
11. Мойсеєнко К. Професійна діяльність соціального педагога: метод. посібник. / К. Мойсеєнко. – К.: Пік. Світ, 2009. – 120с.
12. Настільна книга соціального педагога (нормативно-правове забезпечення діяльності) / упоряд. Ю.А.Луценко, В.Г.Панок – К. : Білоцерківдрук, 2011 – 308с.
13. Письмак Л.Л. Організація роботи соціального педагога / Л. Письмак// упоряд. В.О. Снігульська. – К.: Редакція загально педагогічних газет (Бібліотека «Шкільного світу»), 2014. – 128с.

14. Психолого-педагогічна робота у загальноосвітніх навчальних закладах з профілактики насильства над дітьми: метод. посіб. / Автори-упоряд.: Вовчок Т.В., Степура Н.П., Даниленко І.С. та ін.; За заг. ред. Т.П. Цюман. – К.: ВПЦ «Експрес» – 2009. – 328 с.

15. Психологічна служба і ПМПК системи освіти (за результатами 2012-2013 навчального року) / [Березіна Н.О., Лунченко Н.В., Обухівська А.Г. та ін.] – К. : Ніка-Центр, 2013. – 60 с.

16. Психолого-педагогічна робота в закладах соціальної реабілітації (методичний посібник) / за заг. ред. Ю.А.Луценка, Є.Б.Павлової, В.Г.Панка – К.: Видавець: Надтока О.Ф., 2011. – 310 с.

РОЗДІЛ II. ПСИХОЛОГІЯ

1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Структура психологічних явищ. Місце психології в системі наук. Мозок і психіка: принципи і загальні механізми зв'язку. Функції психічного та їх представлення (локалізація) в головному мозку.

Психіка і свідомість. Розвиток свідомості та її структура. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.

Теоретико-методологічні основи психологічної науки: методологія, принципи, методи дослідження. Основні етапи психологічного дослідження. Характеристика конкретних методик психологічного дослідження: організаційні (порівняльний, лонгітюдний, комплексний); інтерпретаційні (генетичний, структурний); методи кількісної та якісної обробки даних (методи математичної статистики); емпіричні методи (основні та допоміжні, експериментальні і неекспериментальні, діагностичні).

Поняття про відчуття: відчуття як первинна форма орієнтування організму в довкіллі. Фізіологічна основа відчуттів: органи чуття, аналізатори, рецептори. Адекватні і неадекватні подразники. Класифікація та види відчуттів. Загальні закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibiliзація, синестезія, контраст, індукція. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Розвиток відчуттів у дітей.

Поняття про сприймання. Природа сприймання. Взаємозв'язки аналізаторів у процесі сприймання. Фізіологічні основи сприймання. Роль моторних компонентів у сприйманні. Сприймання як дія. Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймання. Ілюзії, галюцинації та їх причини. Класифікація і види сприймання. Мимовільне та довільне сприймання. Спостереження як форма довільного сприймання.

Поняття про пам'ять. Зв'язок пам'яті людини з її здібностями та діяльністю. Природа пам'яті: теорії і закони пам'яті. Класифікація і види пам'яті. Процеси і закономірності пам'яті: запам'ятовування. Заучування і прийоми його організації. Умови ефективності запам'ятовування. Відтворення. Збереження і забування. Індивідуальні особливості і типи пам'яті. Розвиток пам'яті у дітей.

Поняття про мову і мовлення. Фізіологічні механізми мовної діяльності. Види мови і мовлення. монологічне, діалогічне; усне, письмове; внутрішнє, зовнішнє. Елементи мови і мовлення. Функції мови і мовлення: експресивна, змістова. Культура мовлення педагога.

Поняття про мислення. Зв'язок мислення з мовою, мовленням та чуттєвим пізнанням людини. Теорії мислення, його фізіологічна основа. Мислительні дії й операції. Логічні форми мислення як продукти мисленнєвого процесу. Мислення, як діяльність. Класифікація та види мислення. Індивідуальні відмінності у мисленні людини. Інтелект людини. Розвиток та формування культури мислення у дітей.

Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Фізіологічна основа уяви. Процеси, основні прийоми створення образів уяви. Класифікація та види уяви. Мрія, фантазія, сновидіння, галюцинація. Функції уяви. Індивідуальні особливості уяви. Уява та органічні процеси. Уява і творчість. Роль уяви в різних видах діяльності. Уява і педагогічна діяльність. Розвиток уяви у дітей.

Поняття про увагу. Функції уваги. Природа уваги в теоріях та концепціях. Види та форми уваги. Властивості уваги. Розвиток уваги у дітей, боротьба з неухважністю та відволіканням. Основні критерії розвинутої уваги.

Базова література:

1. Максименко С.Д. Загальна психологія. / С. Д. Максименко, В.О. Соловієнко – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
2. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т.Б. Партико. – К. : 2008. – 416 с.
3. Савчин М.В. Загальна психологія : навч. посіб. / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.

2. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Поняття особистості у психології. Людина, індивід, особистість, індивідуальність. Природа особистості в психологічних теоріях. Склад і структура особистості. Свідоме і несвідоме у структурі особистості. Самосвідомість. «Я-концепція» та її компоненти. Самооцінка – центральний компонент «Я-концепції». Формування та розвиток особистості. Шляхи, умови, фактори особистісного зростання. Особистість як суб'єкт і об'єкт навчання, виховання і самотворення.

Поняття про спілкування. Засоби спілкування: мова і мовлення в психічному розвитку людини. Невербальні засоби спілкування, їхня роль у діяльності вчителя. Функції спілкування. Форми спілкування. Ефективність та стилі спілкування. Оволодіння навичками спілкування.

Діяльність як психологічна проблема. Поняття про діяльність як вияв фізичної і психічної активності. Діяльність як фактор розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності. Соціально-психологічний аспект діяльності. Діяльність як психофізіологічний процес. Зміст і структура активності і діяльності. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Інтеріоризація та екстеріоризація. Види людської діяльності, їхнє освоєння і розвиток.

Сприймання і розуміння людьми один одного як аспект міжособистісного спілкування. Взаємини та ставлення. Функції спілкування. Взаємний вплив та пізнання у процесі міжособистісного спілкування. Типові труднощі і техніка міжособистісного спілкування. Кризи і конфлікти в житті людини. Класифікація груп у психології. Рівні соціально-психологічного розвитку груп. Вплив групи на особистість та особистості на групу. Референтні групи й особистість. Проблема конформізму і нонконформізму.

Поняття про емоції і почуття. Функції емоцій і почуттів. Психологічні теорії емоцій, їхня фізіологічна основа. Види емоцій: прості і складні, вроджені і набуті. Види почуттів. Форми переживання емоцій і почуттів. Емоційні стани. Розвиток і виховання культури емоцій і почуттів у дітей.

Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі. Теорії волі. Воля як вища психічна функція. Вольова регуляція. Внутрішній (інтернальний) та зовнішній (екстернальний) локус контролю. Критерії вольової поведінки. Вольові дії. Простий і складний вольовий акт. Основні фази (структура) складної вольової дії. Потяг, бажання, хотіння як форми прояву волі. Розлади складної вольової дії: абулія та апраксія. Класифікація вольових якостей особистості. Розвиток та виховання вольової активності людини.

Поняття про темперамент. Історія розвитку вчення про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту. Особистість і темперамент.

Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Провідні риси характеру. Акцентуації рис характеру. Типовий характер українця.

Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Структура здібностей. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Формування та розвиток здібностей.

Базова література:

1. Власова О. І. Соціальна психологія організацій та управління : підручник для ст-в вузів / О.І.Власова, Ю.В.Никоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 398 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.
3. Климчук В.О. Мотиваційний дискурс особистості: на шляху до соціальної психології мотивації : монографія. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 290 с., іл.
4. Психологія мас : хрестоматія / [редактор-упорядн. Д. Я. Райгородський]. – К. : Бахрам, 2010. – 592 с.
5. Психологія соціальної роботи : підручник / КНУ ім.Т. Шевченка ; [за ред. Ю. М. Швалба]. – К. : Київський ун-т, 2010. – 272 с.
6. Методы практической социальной психологии, диагностика, консультирование, тренинг : учеб. пособ. / Ю. М. Жуков, А. К. Ерофеев, С. А. Липавтов и др. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 256 с.

3. ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Вікова психологія та її місце у системі психологічних знань. Вікова мінливість психічних явищ як об'єкт вікової психології. Предмет вікової психології. Зміст та основні поняття вікової психології.

Специфіка застосування методів психологічних досліджень у роботі з дітьми. Групи методів та їх характеристика. Загально-психологічні і спеціально-психологічні методи. Психолого-педагогічний експеримент як особливий метод вікової психології. Теоретичні проблеми і практичні завдання вікової психології.

Основні закономірності та тенденції онтогенезу психіки людини, поняття про сенситивні та критичні періоди.

Психічний розвиток дитини в нутроутробному стані. Вплив зовнішнього середовища на плід дитини.

Період пристосування новонародженої дитини. Фізичні стани. Вроджені особливості новонародженого. Встановлення стосунків між новонародженим та батьками.

Формування психічних процесів та моторних навичок немовляти. Вікові особливості емоцій. Спілкування немовлят з дорослими. Становлення Я-концепції. Криза одного року, її причини, прояви та шляхи її подолання.

Розвиток психічних процесів у ранньому дитинстві. Становлення мовлення. Вікові особливості емоційно-вольової сфери. Початкові стадії формування особистості. Гра як провідний вид діяльності у ранньому дитинстві. Криза 3 років і шляхи її подолання.

Криза 7-ми років та шляхи її подолання. Розвиток психічних процесів. Формування почуттів та волі. Психологічні особливості становлення особистості дитини у пізньому дитинстві. Взаємовідносини з однолітками і дорослими.

Криза підліткового віку, її соціально-психологічні та внутрішньо-біологічні причини та шляхи подолання. Розвиток психічних процесів, емоцій та волі підлітка. Особливості спілкування у підлітковому віці: спілкування підлітка з однолітками, з батьками, з дорослими. Розвиток особистості підлітка. Формування самосвідомості та Я-концепції підлітка.

Кризи юнацького віку та формування особистої ідентифікації. Формування особистості. Соціальне середовище та його роль у юнацькому віці. Пізнавальна та емоційно-вольова сфери юнаків.

Тенденції розвитку людини в дорослому віці. Кризи та сенситивні періоди в дорослому віці. Психічні процеси у дорослому віці. Батьківські ролі та їх засвоєння. Особистісні завдання на етапі середньої дорослості. Стиль сімейного життя. Статеві відмінності у дорослому віці. Криза середнього віку.

Базова література:

1. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / О.Г. Видра. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с.
2. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.
3. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. / В.П. Кутішенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 128 с.
4. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія. / В.М. Поліщук. Навчально-методичний посібник. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 330 с.
5. Савчин М.В. Вікова психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К. : Академвидав, 2009. – 360 с.
6. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.

РОЗДІЛ ІІІ. СОЦІАЛЬНА РОБОТА

1. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

Суть і мотиви навчання, самоосвіти та самовиховання студента. Сутність процесу самоосвіти, її взаємозв'язок з самовихованням, самонавчанням, саморозвитком. Визначення професійної спрямованості та мотивації обрання фаху соціального працівника/педагога. Вища педагогічна освіта України.

Структура соціально-педагогічної роботи. Основна мета соціально-педагогічної діяльності. Компоненти соціально-педагогічної діяльності: завдання, зміст, технології, результат. Методи соціально-педагогічної роботи.

Об'єкт і суб'єкт соціально-педагогічної діяльності. Суб'єкти соціально-педагогічної роботи, їх види: державні, недержавні, фізичні особи. Об'єкти соціально-педагогічної роботи. Взаємозв'язок поняття «об'єкт» та «клієнт» в соціально-педагогічній роботі.

Професійний портрет соціального працівника/педагога. Основні знання і вміння якими повинен володіти соціальний працівник/педагог в процесі реалізації функціональних обов'язків. Зміст і основні функції діяльності соціального працівника/педагога.

Принципи соціально-педагогічної роботи. Сутність поняття «принцип», необхідність їх дотримання соціальним працівником/педагогом в практичній діяльності.

Нормативно-правова база діяльності соціального працівника/педагога. Правові документи, які визначають законодавчу, нормативно-правову основу соціальної роботи в Україні.

Етичний кодекс соціального педагога/працівника. Сфери діяльності соціального працівника/педагога. Категорії з якими працює соціальний педагог.

Соціальний педагог в системі освіти. Необхідність і місце соціального педагога в системі освіти. Заклади освіти, в яких працюють соціальні педагоги. Обов'язки соціального педагога в освітніх закладах. Діяльність соціально-психологічної служби, основні завдання її роботи.

Діяльність соціального працівника/педагога в соціальних центрах та службах для молоді. Види державних і громадських служб для молоді. Основний зміст та завдання діяльності соціального педагога в соціальних центрах, службах для молоді.

Соціально-педагогічна діагностика і профілактика. Сутність поняття «соціальна діагностика». Етапи та принципи здійснення соціальної діагностики. Методи проведення соціальної діагностики. Поняття «соціальної профілактики». Види профілактики, рівні її здійснення. Методи проведення соціальної профілактики.

Соціальна корекція та соціально-психологічна терапія. Напрями здійснення соціальної корекції та терапії. Взаємозв'язок та взаємозумовленість соціальної корекції та терапії.

Соціальна адаптація. Основний зміст процесу адаптації. Рівні адаптації: біологічний, фізіологічний, психологічний, соціальний. Види соціальної адаптації. Методи роботи соціального педагога зі сприяння соціальній адаптації.

Соціальна реабілітація. Мета проведення соціальної реабілітації. Об'єкти соціальної реабілітації, принципи її здійснення. Види соціальної реабілітації: медична, професійна, педагогічна, психологічна. Методи проведення соціальної реабілітації.

Базова література

1. Тимошенко Н. Є. Вступ до спеціальності: соціальна робота. Модуль 2 : навч. посіб. / Тимошенко Н. Є. — К. : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. — 264 с.
2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі. Навчальний посібник / О.В. Безпалько. — К., 2009. — 208 с.
3. Карпенко О.Г. Вступ до спеціальності «Соціальна робота». Навчально-методичний посібник / О.Г. Карпенко. — К., 2009. — 242 с.
4. Міщик Л.І. Вступ до спеціальності «Соціальна педагогіка». Навчальний посібник / Л.І. Міщик, О.П. Демченко. — К., 2013. — 328 с.
5. Семигіна Т.В. Мигович І. І. Вступ до соціальної роботи. Навчальний посібник / Т.В. Семигіна. — К., 2005. — 303 с.
6. Основи соціальної роботи : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Н. Бондаренко, І. М. Грига. — К. : Наукова думка, 2004. 174 с.

2. ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Суспільна допомога у давніх суспільствах. Суспільна допомога у давніх слов'ян. Релігійні вірування про виховання моральних якостей та благодійність. Християнська церква як перший соціальний інститут. Становлення і розвиток конфесійних теоретичних підходів до проблем допомоги і підтримки. Педагогічні ідеї християнських теологів.

Формування гуманістичних традицій у древніх слов'ян . Форми соціальної допомоги. Основні тенденції благодійності в Київській Русі. Княжа підтримка і захист. Церковно-монастирські форми опіки. Теоретичні аспекти соціальної роботи та їх висвітлення у творах письменників княжих часів.

Особливості соціальної роботи в період Українського Відродження. Філантропічні функції братств України та їх продовження у братських Школах. Виховання гуманізму і милосердя як одне з основних завдань козацької педагогіки. Соціальна допомога у Запорізькій Січі. Педагогічна думка епохи Відродження про виховання добродетей та заклики до милосердя.

Причини реформування системи соціальної допомоги в Європі та Америці. Влада в країнах Заходу як суб'єкт соціальної допомоги. Передумови створення перших професійних установ соціальної роботи у країнах Америки та Західної Європи.

Формування науково-практичних підходів до здійснення соціальної роботи. Церковне та світське благодійництво в Європі та Америці. Зародження соціального страхування і система державної і суспільної опіки в Західній Європі та США. Виникнення соціальної роботи як фахової діяльності.

Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Перші кроки у формуванні системи соціального забезпечення у колишньому СРСР. Соціальна політика стосовно селянства. Завершення формування системи соціального забезпечення. Система соціального забезпечення в 1950-1991 рр.

Базова література:

1. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 174 с.
2. Шинкарук В. Д. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка») / В. Д. Шинкарук, Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник – К.:ЦП «Компринт», 2015. – 236 с.
3. Поліщук В. А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи: курс лекцій / В.А. Поліщук, О.І. Янкович. – Тернопіль, ТДПУ, 2009. – 256с. / Електронний ресурс : <http://www.info-library.com.ua/books-book-118.html>
4. Соціальна робота в Україні: перші кроки / [авт. тексту В. Полтавець]. – К. : Грані-Т, 2000. – 236 с.
5. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навч. вид. / С.В.Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 116 с.
6. Грига І., Іванова О. Культурні передумови виникнення соціальної роботи в Україні // Соціальна політика і соціальна робота.— 1997.— № 2, 3 (3, 4).— С. 95— 106.
7. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи в Україні / А. Г. Горілий. – Тернопіль: ТАНГ, 2004. – 174 с.
8. Івченко Н.М. Історія соціальної служби. Опорні конспекти лекцій. – К.: ВМУРол “Україна”, 2003.
9. Соціальна робота в Україні : Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я . Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 256
10. Севрюков Д.Г. Социальная защита: история, теория, право (монография) / Д.Г. Севрюков. – К.: Университет «Украина», 2011. – 430 с.
11. Кубіцький С. О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах : Навч. посіб. / С. О. Кубіцький. – 3-те вид. доп. і перероб. – К. : Міленіум, 2015. – 300 с.

12. Шарин В. І. Історія соціальної роботи / Електронний ресурс: http://stud.com.ua/807/sotsiologiya/istoriya_sotsialnoyi_roboti

13. Історія соціальної роботи / Електронний ресурс: http://stud.com.ua/809/sotsiologiya/teoretiko_metodologichni_osnovi_istoriyi_sotsialnoyi_roboti

3. ДЕНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Проблема формування етики в історико-педагогічному контексті. Роль етики у розвитку суспільства. Основні етичні концепції. Основні категорії професійної етики: етичні стосунки, етична свідомість, етичні дії та професійний обов'язок. Функції етики соціальної і соціально-педагогічної роботи. Принципи етики соціальної і соціально-педагогічної роботи. Деонтологія як розділ етики.

Джерела соціально-педагогічної етики. «Золоте правило» етичної системи. Аристотелівська етична традиція. Деонтологічна лінія Канта та онтологічна лінія Гегеля, їх роль у формуванні соціальної деонтології. Етичні погляди Б. Грінченка, А. Макаренка, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та інших

Педагогічна етика. Умови виникнення педагогічної етики. Морально-професійні норми, їх історичний розвиток. Морально-професійні кодекси, їх функції – пізнавальна, регулятивна, ціннісна. Завдання педагогічної етики. Призначення та сенс професійної етики. Гуманістична спрямованість педагогічної етики.

Деонтологія як навальна дисципліна і як засіб регулювання соціально-педагогічної діяльності. Історичний розвиток професійної етики і професійної моралі. Предмет і завдання деонтології як навчальної дисципліни. Критерії соціально-педагогічної етики Професійна мораль. Ціннісно-сміслова основа морально-етичної регуляції професійно-трудова відносин.

Проблеми морально-етичного регулювання професійної діяльності соціального працівника. Структура моралі. Функції моралі. Мораль і право. Моральні принципи професійної діяльності.

Професійна культура як складова етики соціального працівника та соціального педагога Соціальні функції культури. Ціннісно-вмотивоване ставлення соціальних педагогів до професійної діяльності.

Структура соціально-педагогічної культури та характеристика її основних компонентів Загальна та педагогічна культура. Складові соціально-педагогічної культури та їх призначення. Структурні компоненти соціально-педагогічної культури соціального педагога. Шляхи формування педагогічної культури соціального педагога. Особливість педагогічної культури. Підходи до

розуміння сутності поняття «педагогічна культура»'. Культура педагога, як феномен педагогічної практики. Форми прояву педагогічної культури соціального педагога.

Теоретико-методичні засади формування деонтологічної культури Висвітлення поняття «деонтологія» як розділу етики. Завдання соціально-педагогічної деонтології. Принципи соціально-педагогічної деонтології. Основні концепції морального вчинку. Моделі прийняття соціальними педагогами професійних рішень. Етично-моральні аспекти соціально-педагогічної діяльності.

Особистісно-професійні характеристики соціального працівника та соціального педагога Ціннісні орієнтації соціального педагога, як фактор професійної придатності. Морально-етична культура майбутнього фахівця. Особистісні якості соціального педагога. Особливості етикету у різних ситуаціях.

Базова література

1. Спіріна Т. П. Етика соціально-педагогічної діяльності ; навч.-метод. посіб. / Т.П. Спіріна. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – 247 с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Васянович Г. П. – Львів : Сполум, 2010. – 420 с.
3. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навч. посіб. / Л. Л. Хоружа – К. : Академвидав, 2012. – 208 с.
4. Василькова Т. А. Социальная педагогика : учеб. пособ. / Т. А. Василькова, Ю. В. Василькова- М. : КНОРУС, 2010. – 240 с.
5. Білик Е. В. Сучасна енциклопедія етикету : 1000 правил і корисних порад / Е.В. Білик. – Донецьк : ТОВ ВКФ “БАО”, 2005. – 384 с.
6. Бугай Н. І. Український етикет / Бугай Н. І. – К. : Бібліотека українця, 2000. – 264 с.
7. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. / Васянович Г. П. – Львів : Норма, 2005. – 344 с.
8. Гриньова В. М. Професійна етика як умова успішності трудової діяльності / В. М. Гриньова // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації : реалії, проблеми та перспективи : матеріали І наук.-практ. конф. (Житомир 26-27 квітня 2007 р.). – Житомир : [б. в.], 2007. – С. 37-38.

4. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Основні засади формування інклюзивної освіти . Особливості організації інклюзивного навчання в Україні. Основні положення універсального дизайну у навчанні. Особливості соціалізації дитини з інвалідністю в умовах

загальноосвітнього середовища. Мультидисциплінарний підхід до побудови навчального процесу в умовах інклюзії. Організація інклюзивного навчання дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку.

Інклюзія дітей з розладами поведінки та емоцій в умовах загальноосвітнього та спеціального навчального середовища. Інклюзія дітей з комплексними порушеннями у контексті моделі комплексної допомоги

Основні засади формування інклюзивної освіти. Історичні передумови розвитку інклюзивної освіти. Формування основних моделей інвалідності. Роль громадянського суспільства та особливості формування нормативно-правового забезпечення інклюзивного підходу до підтримки осіб з інвалідністю.

Дослідження загальноосвітнього закладу за критеріями наявності основних складових універсального дизайну у навчанні. Взаємодія членів мультидисциплінарної команди фахівців. Соціально-психологічна характеристика сім'ї з дитиною з порушеннями психофізичного розвитку. Особливості спілкування педагога з батьками.

Базова література

1. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. – 300 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>
2. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студ. ВНЗ. / О. В. Мартинчук, І. М. Маруненко, К. В. Луцько та ін. – К. :КУ імені Бориса Грінченка, 2017. – 364 с.
3. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. / З. М. Шевців. – Вид-ня 2-е, виправлене, доповнене. – Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://navigator.rv.ua/wp-content/uploads/2019/10/Osnovy-inklyuzyvnoyi-pedagogyky-OK-2019.pdf>
4. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник / Марія Швед. – Львів: Український католицький університет, 2015. – 360 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://er.ucu.edu.ua/handle/1/536>
5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи / А. А. Колупаєва. – К. : “Самміт-книга”, 2009. – 269 с.
6. 2. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю // Резолюція Генеральної Асамблеї ООН. – 2009. – № 61/106.
7. Про світ дітей з особливими потребами / Упоряд. В.І. Шнайдер. – Кам'янецьПодільський : Абетка-НОВА, 2003.– 140 с.
8. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей-інвалідів : навч. посіб. / Т. Є. Єжова. — К.: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. — 284 с.

9. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. / [Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві]; пер. з англ. – К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. – 296 с.

10. Ферт О. Діяльність Львівського інклюзивного ресурсного центру як інструменту формування інклюзивної освітньої політики в регіоні на основі напрацювань канадсько-українського проекту “Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні. Аналіз досягнень та проблемних питань / О. Ферт // Вища освіта України. – 2012. – С. 387–394.